

25 anys de la redacció de l'Estatut de Sau

Disset dels membres de la Comissió dels Vint, a la porta del Parador de Sau, el 12 de setembre de 1978, abans de començar els treballs. Hi faltaven Josep Benet, Miquel Roca i Josep Solé Barberò, que s'hi van incorporar més tard

‘Fumata blanca’

{ Reportatge sobre la redacció de l'Estatut de Sau, ara fa 25 anys }

Dijous va fer 25 anys del naixement de l'Estatut de Sau, l'avantprojecte que va donar lloc a l'actual Estatut de Catalunya. El dia 5 de novembre de 1978 l'anomenada Comissió dels Vint, un grup de parlamentaris que havia estat escollit per dur a terme la redacció, sortia del Parador de Sau amb el text sota el braç. Enrere quedaven, repartits en dues tongades, set dies de reclusió al Parador i moltes setmanes de treball. En record

d'aquell esdeveniment EL 9 NOU presenta un reportatge elaborat per Xevi Camprubí; un treball de recerca on l'autor utilitza com a recurs literari el punt de vista d'un testimoni d'excepció, Francesc Ribas, aleshores alcalde de les Masies de Roda, per relatar en forma de diari allò que es va coure al Parador de Sau del 12 al 15 de setembre i del 3 al 5 de novembre de 1978. El que a continuació el lector trobarà, però, no és necessàriament i exclusivament

el record de l'experiència viscuda en aquell moment per Francesc Ribas, sinó també el recull de la informació obtinguda per l'autor a través d'entrevistes, premsa i bibliografia diversa. Xevi Camprubí (Tona, 1965) és periodista. A EL 9 NOU ja va publicar el reportatge 'Boira Lliure. La nit del 23-F a Vic'. El treball es completa amb una sèrie d'imatges exclusives del fotògraf Jordi Puig, aleshores ja responsable de la secció de Fotografia d'EL 9 NOU.

La capçalera de la taula l'ocupa el president, Andreu i Abelló, flanquejat per dos dels secretaris, Alavedra i Verde Aldeu; a cada extrem, es situen, com sentinelles d'un exèrcit roig, els dos membres del PSUC, Solé Tura i Calvet

“Fumata blanca”

El grup de parlamentaris, que l'estiu de 1978 s'ocupava de la redacció de l'avantprojecte del nou Estatut d'Autonomia de Catalunya, va rebre de molt bon grat la idea de tancar-se en algun lloc aïllat fora de Barcelona per, d'aquesta forma, treballar amb més tranquil·litat. Enmig d'un temps políticament convuls, sotmès a pressió, una tasca com aquella requeria el cap clar i un entorn propici. Fou per això que la Comissió dels Vint es va instal·lar durant uns dies al parador de turisme que, tot i dir-se de Vic i trobar-se dins el terme municipal de les Masies de Roda, és conegut com el Parador de Sau.

La Comissió dels Vint va néixer formalment el dia 3 de juliol de 1978 en una reunió celebrada al saló del Consell de Cent de l'Ajuntament de Barcelona i estava constituïda per una representació dels partits que havien obtingut diputats i senadors a les eleccions generals del 15 de juny de 1977. Per tant, en formaven part quatre membres del Partit dels Socialistes de Catalunya (PSC), tres del Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC), tres de Convergència Democràtica de Catalunya (CDC), tres de la Unió de Centre Democràtic conjuntament amb Unió del Centre de Catalunya (UCD-UCC), un per part d'Esquerra Republicana de Catalunya (ERC), un de la Unió Democràtica de Catalunya (UDC), un per part d'Aliança Popular (AP) i, finalment, quatre de l'Entesa dels Catalans, una coalició formada per un ampli ventall de partits d'esquerra.

El primer d'agost següent, ja completada la llista de noms que la integraven, la Comissió es va reunir per primera vegada al saló de Cròniques del mateix ajuntament. En aquesta reunió els vint membres

Crònica dels dies que vint parlamentaris catalans es van tancar al Parador de Sau per redactar l'Estatut

[TEXT: XEVI CAMPRUBI • FOTOGRAFIA: JORDI PUIG]

van acordar constituir-se en ponència i instar als seus respectius partits a aportar les propostes que servien com a base per iniciar els treballs. Així, el 8 de setembre següent a l'Ajuntament de Barcelona es començava la redacció de l'avantprojecte, aquesta vegada a la sala Bruniquer. A pesar del desig d'alguns dels parlamentaris de reunir-se al Palau de la Generalitat, Josep Tarradellas, aleshores president d'aquesta institució, no ho autoritzà al·legant motius de falta d'espai. Quatre dies després la Comissió dels Vint es tancava per primer cop al Parador de Sau.

Tot seguint els protagonistes de l'esdeveniment per fer aquest reportatge, el periodista que això escriu va topat amb una persona que, tot i no tenir un paper determinant en aquesta història, sí que hi va deixar una empremta particular. Es tracta de Francesc Ribas, en *Quiquet*; un home que abans de ficar-se en política havia destacat en el món del futbol. Certament, la temporada 1939-1940 en *Quiquet* havia vestit 27 vegades la samarreta del Barça en la posició de defensa. El març de

1940, però, en ocupar la presidència del club Enrique Piñeyro, capità de l'exèrcit franquista i marquès de la Mesa de Asta, en *Quiquet* Ribas va ser considerat “desafectat” i el van “depurar”, és a dir, com ell mateix explica, el van fer fora per roig. Per això, al llarg dels dos anys següents va jugar cedit al Celta de Vigo i ja més endavant va compaginar, en equips menors com l'Horta o l'Hospitalet, el futbol i la feina d'agent d'assegurances. Mentre això passava, en *Quiquet* es va casar i es va traslladar de Roda de Ter, on havia nascut el 1916, a les Masies de Roda, el poble de la seva dona. L'any 1964, ja fos roig o blau, el van posar al capdavant de l'Ajuntament. D'aquesta manera, durant anys i des de la seva posició d'alcalde franquista, Ribas va representar el paper que li pertocava fins que, un cop mort el dictador, es va apuntar a la democràcia. De la mà de Convergència i Unió va seguir fent d'alcalde fins fa ben poc.

Quan la tardor de 1978 era a punt d'arribar unes circumstàncies imprevistes van capgirar l'anomalia d'aquest po-

ble osonenc de sis-cents i escaig habitants. El Parador situat dins el seu terme municipal donaria nom al nou Estatut de Catalunya. Així, gairebé de la nit al dia, en *Quiquet* Ribas va veure com creixia el seu protagonisme i, per aquest motiu, de tot el que, en qualitat d'amfitrió institucional, la seva encuriosida presència diària al Parador li va permetre observar en va voler deixar constància en un dietari; un document de valor testimonial que anys després, gustós, ha fet arribar a les mans del periodista perquè fos publicat. Heus-el aquí.

Dimarts, 12 de setembre

L'estiu és encara present i ben visible. El gris de les ferenyes parets de pedra del Parador es fa més intens a mesura que un sol matiner, calent, s'eleva i deixa enrere els serrats farcits de verd que envolten el pantà. D'ací a un parell d'hores la calor tornarà a ser tan forta com ahir; una feixuga previsió que allarga més l'espera. De l'entrada principal estant sento el bram, apagat i llunyà, d'un cotxe que s'apropa; un soroll intermitent que em porta el record d'un dia molt semblant d'ara fa sis anys quan, des del mateix lloc, esperava, neguitós, l'arribada del ministre Sánchez Bella. Encara em sembla veure'l, tot el següent, sortint d'entre els arbres i remuntant els darrers revolts fins arribar al Parador. La inauguració oficial es va escaure el dia abans del divuit de juliol i el ministre de turisme, tot parafrasejant Balmes i Eugeni d'Ors, va fer l'habitual lloança dels “valors del Moviment”. Tot i el temps transcorregut, ara, la companyia de l'Antoni Sadurní m'ha fet recordar en Bach Roura, el seu

predecessor a l'alcaldia de Vic, i com aquell dia provà infructuosament de prendre'm el paper d'amfitrió. El meu bastó, ben enllustrat, el va avançar per segons. En això em ballaven els pensaments quan, amb un lleuger retard, els primers parlamentaris han començat a arribar.

En Josep Subirats, senador a Madrid per l'Entesa dels Catalans, sembla enfurismat quan, en baixar del cotxe, demana amb veu profunda: És això el Parador de Sau? El pobre senador, confós pels rètols que indiquen la carretera cap al Parador Nacional de Turismo de Vic, s'ha endinsat entre els carrers de Roda de Ter i li ha calgut l'ajut d'algun veí per posar-lo en la direcció correcta. Més o menys a la mateixa hora el xofer de l'exministre franquista Laureano López Rodó, convençut que el de Vic no era el parador que buscava, ha caigut en el mateix engany. Com una perversa paradoxa la indecisió a l'hora de prendre el rumb correcte farà endarrerir l'inici dels treballs de la Comissió dels Vint. Als parlamentaris perduts els ha mancat l'instint i la previsió del diputat de la UCD Marcel·lí Moreta que, per curar-se en salut, ja és aquí des d'ahir.

Mentre els parlamentaris es disposen a pujar les maletes a les habitacions, m'assabento, de la boca del president de la Comissió, el socialista Josep Andreu i Abelló, del motiu que els ha portat a escollir precisament aquest indret. El senyor Andreu i Abelló és un home una mica rodanxó i té tota l'aparença d'un bon jan. Amb els seus 71 anys és el membre de més edat d'aquest grup de parlamentaris i, de fet, ja havia participat en la redacció del vell Estatut, a Núria, el juny de 1931. Fa un parell de setmanes va passar dos dies d'esbarjo al Parador de Sau ja que, segons diu, té un nét que estudia en un col·legi de Tona i, per això, d'en tant en tant puja a la comarca. Descartat el Parador d'Aigua Blava, a Begur, per manca de lloc, va proposar el de Sau que gairebé sempre es buit.

Uns minuts després, un cop repartides les habitacions i abans de posar-se a treballar, els parlamentaris s'arrenglen desordenadament al llarg dels tres esglaons de l'entrada principal. Sota el gran arc de la porta setze membres de la Comissió dels Vint posen, orgullosos, davant les càmeres encarregades de fer històric aquest moment. Pantalons de pana acampanats, camises per fora, corbates oblidades i, fins i tot, algunes sandàlies, són el presagi d'una trobada pinzellada amb un traç d'informalitat. El bon humor tampoc hi és absent. Així, quan, coincidint amb l'instant precís en que els fotògrafs es decidien a prémer el disparador, ha arribat l'endarrerit Manuel de Sàrraga algú, em sembla que el senador Jaume Sobrequés, ha cridat eixerit: "Afanya't que als de la UCD us agrada molt de sortir a les fotos!". Fet i fet, aquells que definitivament no surten a la fotografia són el senador de l'Entesa Josep Benet, en Miquel Roca de CDC i en Josep Solé Barberà del PSUC, que encara no han arribat.

Abans de baixar del pedestal un altre senador espavilat, el socialista Felip Solé i Sabarís, en sentir un periodista preguntar qui pagaria l'estada al Parador, ha cridat: En Tarradellas! Ha calgut la intervenció immediata d'un diputat més moderat per matisar que les despeses anaven a càrrec de la Generalitat. Resolt el protocol de la fotografia i just abans d'entrar a la sala on, a porta tancada, els ponents redactaran els articles de l'Estatut, Andreu i Abelló, sense separar-se ni un instant del "Montecristo" que el distingeix, ha mani-

Francesc 'Quiquet' Ribas, alcalde de les Masies de Roda, acompanyant Macià Alavedra, parlamentari de Convergència Democràtica, a la seva arribada al Parador de Sau

Jordi Solé Tura, parlamentari del PSUC, aparca el cotxe al pàrquing del Parador

festat a alguns periodistes: "Aquest Estatut serà difícil que complugui a tothom que hagi lluitat per Catalunya, perquè està condicionat per la Constitució. Si aconseguim un Estatut semblant al de l'any 1932, ja podem estar contents". Tot i les condicions, cap a dos quarts d'una del migdia ha començat la primera sessió de treball de la Comissió dels Vint al Parador de Sau.

Mentre diputats i senadors són a dins i deliberen l'espera dels periodistes, àvids de notícies, és fa llarga. A les cinc de la tarda, després d'una pausa per dinar i reposar, els ponents es tornen a tancar per tre-

ballar. No hi hauran declaracions fins al vespre. Portes tancades, finestres tapades amb cortines blanques, silenci en l'aire. No hi ha cap possibilitat de veure, sentir, o bé olorar tot allò que es cou dins la sala. Cinc llargues hores només interrompudes, de tant en tant, per alguna petita persecució d'aquells que busquen l'exclusiva quan algun parlamentari gosa treure el nas amb la intenció d'anar al bany. Les deu del vespre tocades i sembla que els reunits no acabin mai la corda. A la fi surten i és aleshores, cap a quarts d'onze de la nit, quan el portaveu de torn, en Josep Verde i Aldea, un dels representants del

PSC, informa els periodistes dels temes que s'han tractat durant el dia.

Avui, primer de tot, s'han pres alguns acords generals. Després, ja entrant en temes més concrets, s'ha discutit l'article sobre la llengua. Tots els partits han presentat les seves propostes al respecte. Un moment calent ha estat quan Macià Alavedra, de CDC; Joaquim Arana, d'ERC, i Anton Cañellas, de l'UDC, han insistit en el fet que l'Estatut dignés de forma explícita que el català ha de ser la llengua oficial de Catalunya. Com que no hi ha hagut una decisió unitària s'ha passat a la votació i, finalment, ha guanyat la proposta del PSC i del PSUC; de manera que, en una primera lectura, el punts primer i segon de l'Article 3 han quedat resolts així: "La llengua pròpia de Catalunya és el català" i "Els idiomes català i castellà són oficials a Catalunya i tothom té el dret d'usar-los". Per unanimitat, en canvi, s'ha aprovat l'Article 6 que diu que gaudixen de la condició política de catalans els que tinguin veïnatge administratiu a qualsevol dels municipis de Catalunya.

Dimecres, 13 de setembre

De bon matí el sol comença una vegada més a apretar de valent; una decidida i gens tràidora advertència que permet suggerir que, amb gairebé tota seguretat, avui tornarem a vorejar els trenta graus. Molt a pesar que els parlamentaris, al fixar els horaris de les sessions de treball, es van proposar començar a les nou ja passaven deu minuts de les deu quan la Comissió s'ha ficat a la sala de reunions. Amb la incorporació d'en Solé Barberà ahir a la tarda i amb l'arribada, aquest matí, del convergent Roca, són ara 19 els diputats i senadors presents al Parador de Sau. Sembla ser que en Josep Benet segueix retingut a Madrid, immers en les deliberacions que el Senat porta a terme per a l'aprovació definitiva de la Constitució.

Una taula, formant una gran "u" i coberta amb un mantell verd, omple més de la meitat de la sala de reunions. Quatre immensos finestres fan l'estança adequada per treballar amb més llum de la necessària. La capçalera de la taula l'ocupa el president, flanquejat per dos dels secretaris, Alavedra i Verde Aldea, mentre que a cada extrem es situen, com sentinelles d'un exèrcit roig, dos membres del PSUC, en Jordi Solé Tura i la Dolors Calvet. Ella és, de fet, l'única dona i també el parlamentari més jove que forma part de la Comissió. Darrere el clatell de la capçalera una gran senyera, estesa d'una punta a l'altre, dona el colorit definitiu que l'ocasió mereix. La resta dels parlamentaris, seguint criteris de pertinença a cada partit, s'han col·locat a banda i banda, tot omplint les dues ales de la llarga taula. És des d'aquestes posicions, donant-se la cara, que els membres dels diferents partits defensen els seus plantejaments.

Amb el pretext de fer-los gaudir d'una millor estada, en el descans de migdia he proposat als parlamentaris la possibilitat de fer alguna excursió per visitar la rodalia del Parador. No obstant això, sembla que prefereixen, condicionats per la forta calor, nedar i prendre el sol. Així, a la una tocada i un cop interrompuda la sessió matinal, l'erba que envolta les arrodonides formes de la piscina s'omple, en tres i no res, de tovallols i panxes en banyador. L'Anton Cañellas és qui llueix el bronzejat més formidable i això, per descomptat, l'autoritza a ser el primer a ti-

rar-se a l'aigua. La imatge, però, que capta l'interès dels periodistes és la de l'exministre López Rodó, convertit ara en representant d'AP, fent el "mort" dins la piscina. Alguns hi veuen una perfecta metàfora de la fi de l'anterior règim. Tot seguit, com aquell que no vol quedar-se enrere, arriba en Solé Tura; després d'una mica de footing i una curta sessió de ioga el forn diputat comunista es disposa a fer una ràpida capbussada dins l'aigua.

Havent dinat hi ha qui fa la migdiada i d'altres que juguen a les cartes o al domino. Entre aquests darrers la representació és variada i plural: pels socialistes juga l'Eduard Martín Toval, pels democristians ho fa en Cañellas, Dolores Calvet pels comunistes i pels republicans juga en Joaquim Arana. No m'atreveixo a assegurar que guanya més vegades. A l'acabar la partida, l'Arana, sempre amb ganes de gresca, en sentir alguns periodistes queixar-se de la poca informació que se'ls facilita s'ha acostat a un parell i, amb una discreció més aviat transparent, ha declarat: "tinc una exclusiva per vosaltres, encara estimo la meua dona!".

El balanç del dia mostra que aquest ha sigut fructífer. La segona jornada de treball s'ha centrat bàsicament en la discussió sobre les competències que ha de tenir la Generalitat. El PSC, el PSUC, CDC i l'Entesa han coincidit en assenyalar que cal aconseguir el màxim de poder possible pel govern català dintre dels marges que permeti la Constitució. Un total de 31 competències exclusives han estat aprovades, entre les quals destaquen les referents a l'organització de les institucions, el dret civil, l'ordenació del territori, la cultura, l'esport i el lleure; les competències sobre les carreteres i ferrocarrils que no surtin del territori català, així com la gestió dels ports i aeroports que no siguin d'interès general de l'Estat. També s'ha aprovat establir competències exclusives per a la Generalitat en matèria de planificació econòmica, indústria, agricultura, ramaderia i turisme.

Dijous, 14 de setembre

L'ambient que es viu al Parador és agradable, distret i, a la vegada, intens. En les estones mortes els parlamentaris peten la xerrada, asseguts en els grans sofàs del rebedor o recolzats en la barra del bar. A voltes també se'ls veu com, acaloradament, intercanvien impressions pels passadissos. La política impregna l'aire. Gairebé tots ja em coneixen pel nom i em saluden: Quiquet, què fem? Fins i tot, de tant en tant, hi mantinc alguna petita conversa. Els més trempats són en Joaquim Arana, el grassonet Alavedra i, sobretot, en Jaume Sobrequès, un esmolet sempre engrescat quan cal fer broma. Malgrat les discrepàncies que hi pugui haver a nivell de partit, el tracte personal entre els parlamentaris és molt cordial. A més, tots estan d'acord en afirmar que ha estat molt positiu triar aquest lloc per aïllar-se de les pressions. El mateix López Rodó deia als periodistes que Sau és un indret encertadíssim per poder treballar.

Tot i aïllament, però, els membres de la Comissió no poden evitar el contacte amb l'exterior i, per això, les dues línies de telèfon treuen fum permanentment. Les trucades són contínues. La família, els

companys de partit i, sobretot, els col·legues que es troben a Madrid acostumen a ser els interlocutors més habituals. Diputats i senadors volen estar al corrent dels debats sobre la Constitució que en aquest moment du a terme la comissió del Senat. Es veu que ahir, a Madrid, els de la UCD van voler tirar endavant unes esmenes que retallen les competències de les comunitats autònomes en diverses matèries, en-

tre elles l'ensenyament. Això ha creat una mica de malestar entre els parlamentaris de Sau, ja que és precisament aquest tema el que la Comissió té intenció de tractar avui.

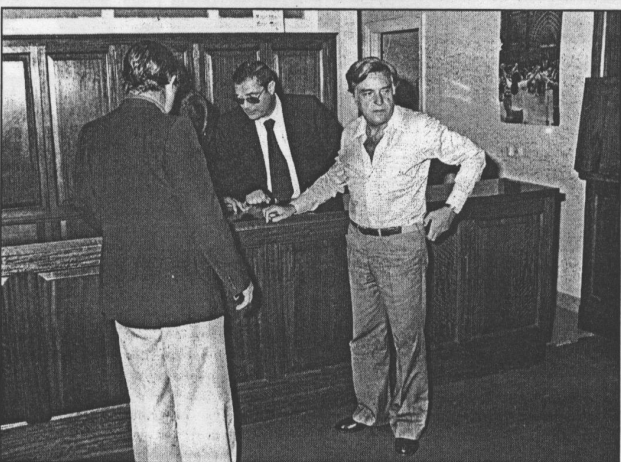
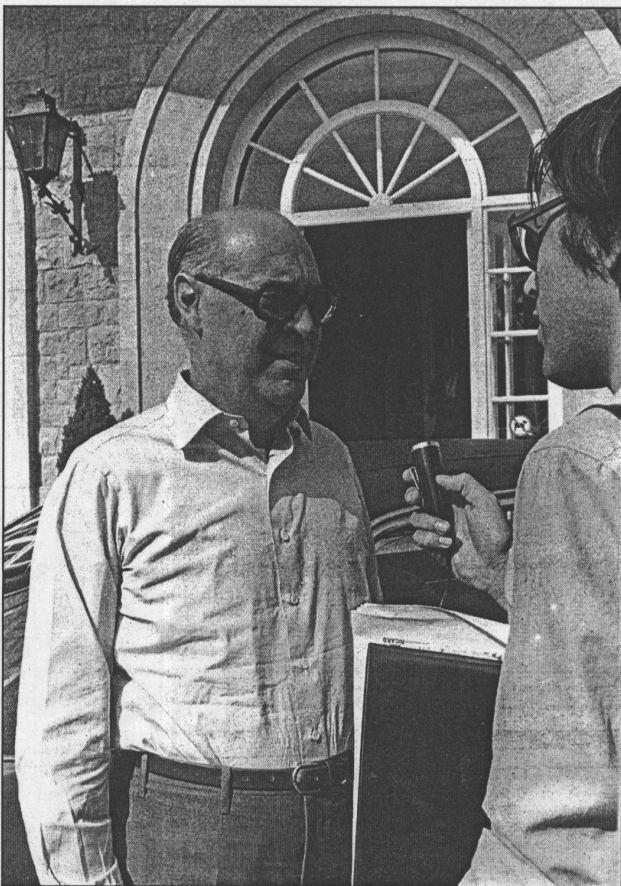
A banda del telèfon, el contacte dels parlamentaris amb l'exterior es manté també gràcies a la premsa diària i a través de la gran quantitat de paperassa que no para d'arribar. Segons he sentit dir es

tracta de propostes que fan els partits polítics que no van obtenir representació parlamentària a les eleccions generals del 15 de juny de l'any passat. També arriben papers d'entitats i organitzacions diverses, com col·legis professionals, clubs esportius, universitats i altres. Sembla que tothom vulgui dir-hi la seva o, si més no, recordar que existeix. A la carretera del Parador hi han aparegut pintades, signades pel PSAN, demanant un procés estatutari popular i a favor de l'autodeterminació. D'una manera o d'una altra tothom vol intervenir.

Avui, després de dinar, a la fi he pogut organitzar l'excursió que em proposava. Ha calgut una mica de pressa i corredisses però, gràcies a l'ajut d'alguns veïns de les Masies de Roda, hem aconseguit reunir una petita flota de vehicles Land-Rover per fer els tres quilòmetres, de camí empedregat i costerut, fins a Sant Pere de Casserres. Des d'allà dalt hem contemplat plegats el pas del Ter i com, entorpit per la presa, el riu envolta, engrossit, l'aspre penya-segura que protegeix l'antic monestir benedictí i l'església llombarda de tres naus. El conjunt, mig enrunat, conserva encara una aura medieval i misteriosa. Així, com transportats als inicis del segon mil·lenni, els parlamentaris aprenien la llegenda de la mula, carregada amb l'arca de fusta i el difunt infant, que va acabar el seu pelegrinatge, esgotada, sobre aquestes roques impenetrables; llegenda que explica l'origen d'aquest tresor del romànic català. Amb la visita dels qui ara representen al poder polític, per primera vegada després de molts anys, el monestir ha recuperat de forma simbòlica la importància que sota la jurisdicció dels vescomtes osonencs havia tingut ara fa més de nou segles.

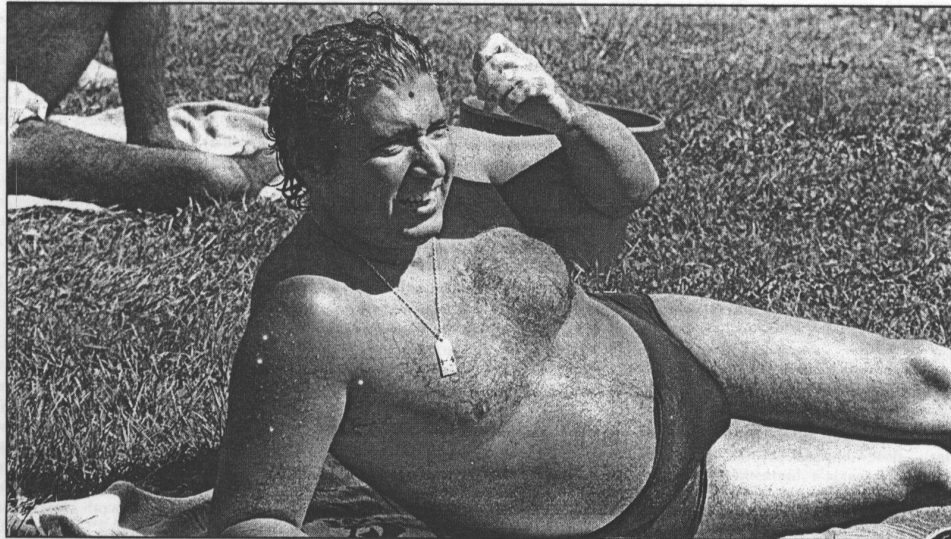
La visita a Casserres ha fet endarrerir una mica l'inici de la sessió de treball que els parlamentaris tenien previst fer aquesta tarda. Per acabar-ho d'adobar, després de l'excursió una representació vigatana de CDC, encapçalada pel delegat Ramon Montanyà, esperava els parlamentaris per convidar-los a berenar. De mica en mica diputats i senadors han anat arribant i, tan bon punt hi han sigut tots, s'han llençat, afamats, sobre la llonganissa i el pa de pessic. Amb el tec tothom ha recuperat les forces i fins i tot les ganes de treballar. Tot plegat, però, excursió i berenar, ha allargat la jornada d'avui i quan, unes hores més tard, els parlamentaris sortien de la sala de reunions les seves cares reflectien un cansament indissimulat.

En les sessions d'avui la Comissió ha debatut principalment el tema de la seguretat pública. En López Rodó s'oposava a la creació d'un cos de policia que depengués de la Generalitat amb l'argument que, segons estableix la Constitució, això és una competència exclusiva de l'Estat. Al final, amb el vot en contra d'AP i l'abstenció dels tres representants d'UCD-UCC, s'ha aprovat l'article 12 que diu, en el seu punt 2, "correspon a la Generalitat l'execució dels serveis de policia i ordre interior de Catalunya". Un altre article conflictiu, que ha estat aprovat amb el mateix vot contrari però amb una sola abstenció per part centrista, és el referent a l'educació. La resta dels membres de la Comissió, amb el convenciment que les esmenes proposades per la UCD al Senat no

A dalt, l'exministre franquista Laureano López Rodó, únic representant d'AP a la Comissió dels Vint, entrevistat per Eusebi Coromina, d'EL 9 NOU. A sota, Anton Cañellas, un dels tres parlamentaris de la UCD a Sau

[Andreu i Abelló als periodistes: "Aquest Estatut serà difícil que complagui a tothom"]

Estones d'oci a la piscina del Parador. A dalt, Macià Alavedra. Al mig, Jordi Solé Tura amb Dolors Calvet, i Eduardo Martín Tovar amb Jaume Sobrequés. A sota, Laureano López Rodó fent el 'mort'; tot un símbol de la fi de la dictadura

prosperaran, han votat a favor de l'article 14, que atorga la competència exclusiva en matèria d'ensenyament, en tots els seus nivells i especialitats, al govern català.

Divendres, 15 de setembre

Quan, pels volts de les set del matí, tot just clareja el senyor López Rodó ja és despert i a punt per anar a la catedral a sentir missa. El xofer n'està una mica tip d'haver de matinar cada dia per fer els quinze quilòmetres fins a Vic. De tornada, Don Laureano, amb el seu tarannà bonhomí i les suaus maneres d'un ministre d'afers exteriors, trobarà tothom llevat i a punt per treballar.

L'activitat dels parlamentaris al Parador comença a vorejar la rutina. Com que la calor no afluixa la majoria segueix addicta, durant la pausa del migdia, al bany i a les rebolcades sobre l'herba. Més cap al tard, però, aprofitant que el dia encara és llarg, altres prefereixen estirar una mica les cames. Una representació d'esquerres, formada pel Josep Subirats, la Dolors Calvet i en Verde Aldea, als qui també s'afegeix el convergent Josep Sendra, surt tot sovint a passejar pels voltants del Parador. Rodejats per alzines i roures els quatre caminants procuren, encara que costi de creure, no parlar gaire de política. Tot i l'agradable passejada no s'allunyen gaire de l'edifici perquè, si ho fan, la inevitable parella de la Guàrdia Civil que té la missió de vetllar per la seva seguretat es posa una mica nerviosa. Sobre aquesta qüestió en Subirats ha comentat que la presència de la policia, més que fer-lo sentir segur, li recorda la trista etapa de la seva vida en la que va ser empresonat pels franquistes.

Aquesta tarda un fet relacionat amb la seguretat ha trasbalsat el ritme de treball. La reunió dels parlamentaris ha estat interrompuda arran de la trucada d'un brètol que advertia de l'existència d'una bomba dins el Parador. Sembla que, al telèfon, un home, a qui tot i parlar en castellà el delatava l'accent, ha dit que l'artefacte esclataria al cap de cinc minuts. Hi ha hagut uns moments de confusió. En ser avisats els parlamentaris més bregats, interpretant la trucada com una ximpleria habitual en aquests temps convulsos, han reaccionat amb enteresa. Alguns, però, s'han posat molt nerviosos i, fins i tot, Joaquim Arana, espantadíssim, ha estat a punt de saltar per la finestra. El president ha interromput la sessió i tots els membres de la Comissió han sortit a l'exterior. Alguns feien ulls de por. En passar pel meu costat, en Jordi Solé Tura s'ha adreçat a mi amb to de broma i m'ha dit: "Quiquet, morirem com conills!". Tot seguit els policies han escorcollat l'edifici i no han trobat res sospitosos. Així, doncs, una falsa alarma o, si més no, un pretext que diputats i senadors han aprofitat per fer una pausa.

Durant tot el dia d'avui la Comissió ha debatut qüestions relacionades amb l'administració de Justícia i ha acordat el restabliment de l'antic Tribunal de Cassació fixat per l'Estatut del 1932, ara amb el nom de Tribunal Superior de Justícia. Aquest tema ha estat particularment difícil perquè planteja algunes contradiccions amb la Constitució. Al final, tot i la feina feta, de l'avantprojecte encara no n'hi ha ni la meitat de llest. Tot i així, els parlamentaris han decidit abandonar el Parador aquesta mateixa nit i, per tant, s'hauran de retrobar a Barcelona per continuar treballant. No descarten, però, tornar a trobar-se a Sau més endavant per rematar l'avantprojecte.

Aquestes són algunes de les declaracions que els parlamentaris han fet als periodistes abans de marxar: "Hi ha hagut un clima unitari, sense anar els uns contra els altres" (Solé Tura); "estic gratament sorprès perquè vint persones hagin pogut fer tanta feina" (Sobrequès); "l'Estatut del 78 és molt semblant al del 32, però adaptat a les condicions d'ara" (Güell); "hem procurat articular totes les atribucions que la Constitució permet atorgar a les comunitats autònomes" (López Rodó); "les esmenes del Senat no ens han afectat gens ni mica i a mi encara menys" (Arana); "Ens està quedant un Estatut en la línia que el poble demanava" (Roca).

Abans d'abandonar el Parador el president de la Comissió ha proposat a cada un dels diputats i senadors afluïxar mil pessetes de propina pels treballadors. Aquests, agraïts, els han fet un comiat amb forts aplaudiments quan, ja a l'exterior, els parlamentaris es disposaven a marxar. Mentrestant, la gent del poble va fent la seva i no sembla que a ningú l'hagi preocupat excessivament la presència dels polítics catalans durant aquests quatre dies. Tot i que de l'Estatut i de la política els diaris en van plens, el que més corre en boca de la gent del carrer, ara per ara, és l'estranya intoxicació que ha patit una família de Manlleu.

Després de la primera estada al Parador de Sau, i al llarg de les setmanes que segueixen, el grup de diputats i senadors que formava la Comissió dels Vint es va reunir diverses vegades a la sala Bruniquer de l'Ajuntament de Barcelona amb la intenció de continuar els treballs de redacció. El 26 de setembre, arran d'una filtració, l'agència Efe va fer públics els primers vint articles de l'avantprojecte de l'Estatut i això va fer alentir la feina de la Comissió, ja que, de forma molt prudent, es va preferir esperar a que la Constitució, en aquell moment encara al Senat, fos definitivament aprovada. El 17 d'octubre següent, en una reunió on només hi assistiren tretze membres de la Comissió, es va donar per enllestida la primera redacció de l'avantprojecte i, de cara a la segona lectura i a l'aprovació final, els parlamentaris van fixar una nova estada al Parador de Sau per unes setmanes després. D'aquesta forma, entre els dies 3 i 5 de novembre de 1978, en Quíquet Ribas va recuperar la condició d'amfitrió i, com a tal, va seguir recollint totes les incidències en el seu dietari.

Divendres, 3 de novembre

El temps ha canviat d'ençà de la primera estada. La calor s'ha fet fonedissa. A les portes del hivern el Parador, al peu del turó, s'amaga ara entre l'espessa boira. A pesar de la poca visibilitat, els diputats i senadors ja coneixen bé el camí i, d'en mica en mica i sense perdre's, han anat arribant. A les dotze del migdia ha començat la primera reunió de la Comissió dels Vint en aquesta segona trobada a Sau. A l'inici, quatre absències: López Rodó, Macià Alavedra i Josep Benet arribaran

després de dinar. Qui té problemes amb la boira és l'Anton Cañellas que està retingut a l'aeroport de Roma, on havia assistit a una reunió de la Democràcia Cristiana, i vindrà demà.

Cap a mig matí la boira s'aixeca i el Parador, com a mirador privilegiat, recupera una part de l'esplendor perdut. El pantà torna a obrir-se per llevant i, més enllà, tocant el nord, un traç encara difús dibuixa el perfil del Puigsacalm. El Parador és un edifici quadrat, lluminós i hermètic. Les impenetrables parets de pedra vista, grisesa, li confereixen una fomesmia no gaire habitual en aquestes contrades. Finestres i finestrals, sovint embellits en forma d'arc, s'escampen pels quatre pisos i per totes bandes. Aquells que el van projectar volien reproduir, amb un èxit discutit, una antiga masia catalana.

Amb l'arribada dels diputats i senadors el Parador ha despertat de la letargia. A l'hora de dinar en Josep Verde Aldea, que avui fa cinquanta anys, ha convidat tothom a una copa de xampany. L'alcalde de Vic, Antoni Sadurní, recordant els parlamentaris descamisats de la primera trobada, ha volgut també tenir un detall i ha fet arribar corbates de regal per a tots; unes corbates amb l'escut de la ciutat ben visible. El dia d'avui ha sigut molt tranquil; potser per això un dels policies de paísà que controlen l'accés a l'interior s'ha quedat adormit en un sofà del rebedor. Ja de nit, és en Macià Alavedra qui, com a portaveu de torn de la Comissió, informa als periodistes del resultat de la jornada de treball.

Durant les sessions d'avui s'han aprovat, en segona lectura, els tretze primers articles de l'Estatut que, de fet, ja havien estat en gran part acceptats durant les reunions precedents. Al matí, un dels punts on hi ha hagut una mica de conflicte és el que, dins l'article primer, diu que els poders de la Generalitat emanen del poble. Aquest punt ha estat aprovat amb les abstencions dels tres representants de la UCD-UCC. En López Rodó encara no havia arribat i, per això, no s'ha pronunciat en aquest aspecte. Es veu que, durant les primeres reunions de la Comissió, davant la sorpresa de tothom, ell mateix havia precisat, sent valer la seva condició de catedràtic de Dret administratiu, que els poders emanen del poble. Sens dubte, una aportació insòlita venint de López Rodó que, en cas de prosperar, reconeixeria la sobirania del poble català.

L'article que ha ocupat gairebé tota la sessió de la tarda ha sigut el que atorga a la Generalitat la competència exclusiva en la planificació de l'activitat econòmica. Si bé aquest article havia estat aprovat en primera lectura durant la primera estada a Sau, ara, coneixent ja el redactat definitiu de la Constitució, ha quedat eliminat. Això ha donat lloc a la redacció i aprovació d'un nou article, el número 13, on s'especifica que la economia catalana es desenvoluparà "en el marc de les bases i coordinació de la planificació de l'activitat econòmica general" i d'acord amb la Constitució. La discrepància més destacada en aquest sentit ha vingut de la mà de López Rodó, que ha proposat un redactat alternatiu, una correcció que deixés ben clar que la planificació es faria "en harmonia amb la política econòmica general de

l'Estat". Tota la resta de la Comissió ha votat en contra d'aquesta proposta feta pel representant d'AP.

Segui com sigui, tot i les contínues discrepàncies, diuen que la postura del senyor López Rodó no és tan obstructionista com en les sessions de la primera estada. Tot i així, l'exministre segueix impartint lliçons sobre la forma en que s'haurien de matisar alguns articles i vota en contra d'aquells, gairebé tots, que no li semblen bé. Els altres, com que són majoria, l'escolten i el deixen fer. López Rodó té molta experiència com a antic home d'Estat i va fent la seva, convençut de ben segur que, al cap i a la fi, allà on tot s'arreglarà de forma definitiva serà a Madrid.

Dissabte, 4 de novembre

El paisatge ha canviat el verd pel groc. Les aigües tèrboles del pantà han regulat i donen una petita treva al campanar romànic de Sant Romà de Sau que, aprofitant un respir momentani, s'aixeca com un braç victoriós abans de tornar-se a submergir per sempre. L'explicació d'aquest fenomen no rau tant en la sequera sinó més aviat en la política de la companyia hidroelèctrica que gestiona la presa, a resultes de la qual el nivell de l'aigua del pantà ha baixat més de vint-i-cinc metres en un mes. Per això, mancats de pluja i sense prou oxigen, barbs i bagres suren morts i panxa enlaire.

Tot i l'ambient de concòrdia que es respira pels passadissos del Parador, les sessions d'ahir van posar de manifest les grans diferències que separen els partits polítics. Aquest matí, Josep Andreu i Abelló ha justificat la lentitud amb la que avancen els acords atribuint-la a la recerca del consens i, en aquest sentit, ha dit als periodistes que el seu paper com a president de la Comissió "està orientat a fer compatibles totes les posicions perquè l'Estatut que es presenti a Madrid tingui el consens desitjat per tots els catalans". A un quart i cinc d'onze del matí els parlamentaris s'han tornat a reunir a porta tancada.

El fred imposa. Avui la temperatura mínima s'acostava al zero. Per aquesta raó i a diferència de la primera estada durant les pauses del migdia els parlamentaris han canviat la piscina pel tennis. Avui el centrista Carles Güell ha guanyat un partit a dos sets davant d'en Solé Tura. La rivalitat, però, desapareix a l'hora de dinar i les tertúlies segueixen sent càlides com sempre. Compartir taula amb els parlamentaris a l'hora del cafè és per a mi un plaer. Tots s'afanyen a oferir-me un lloc i, fins i tot, més d'un m'ha convidat a assistir a alguna de les reunions de treball, cosa que he rebutjat. La direcció del Parador segueix entestada en oferir plats típics de la gastronomia local. Si un dia va ser la crema catalana, avui li ha tocat el torn a l'escudella. La Dolors Calvet, però, ha dubtat de la legitimitat d'una escudella que contenia trossets de xoriçó. Al final, el dinar d'avui ha acabat de nou amb un brindis. Tal i com ahir va fer Verde Aldea, en Carles Güell ha convidat tothom a xampany amb motiu del seu sant.

Qui, durant el temps lliure, confraternitza cada vegada més amb tothom és en López Rodó. Durant la primera estada

semblava com si ningú gosés asseure's a la seva taula a l'hora de menjar. Josep Subirats comentava haver-se adonat que Don Laureano esperava que algú ocupés un lloc en una taula buida per, tot seguit, asseure's ell també, ja que si ho feia el primer, els altres dubtaven en acompanyar-lo. Subirats i López Rodó, ja des de la primera estada, comparteixen taula sovint i, a vegades, rescaten temes d'aquell passat tèrbol i confús. Fins i tot, el senador assegura que al llarg d'una sobretaula López Rodó va reconèixer, davant la seva insistència, que l'any 1959 el general Franco va signar el Pla d'Estabilització més aviat de mala gana.

Amb la idea de deixar la feina gairebé enllestida i demà, diumenge, donar l'empenta definitiva a l'avantprojecte, els parlamentaris han fet una sessió nocturna després de sopar. En sortir semblaven més cansats que mai. Durant la jornada d'avui s'han aprovat, gairebé tots per unanimitat, un total de 31 articles, els que van del número 11 fins al 41. En els punts, però, on ha mancat el consens la causa ha estat, de nou, les contínues oposicions o abstencions de López Rodó. El representant d'AP ha presentat un redactat alternatiu a l'article que atorga competències exclusives de la Generalitat en el servei de policia i l'ordre intern i s'ha abstingut en la votació de l'article que fa el mateix respecte l'ensenyament. Una altra proposta de López Rodó, consistent en fer diputats vitals del Parlament de Catalunya als presidents de la Generalitat, ha estat rebutjada per la majoria, però amb els vot a favor d'ERC i les abstencions dels tres membres de la UCD-UCC i dels tres de CDC.

A més, avui també s'ha aprovat l'article 6, que ahir es va ajornar, i que especifica que l'organització territorial de Catalunya es farà en municipis i comarques. El vot particular de López Rodó, que pretenia introduir-hi també la província, no ha prosperat per l'oposició de la resta dels membres de la Comissió, amb l'excepció dels centristes que s'han abstingut.

Diumenge, 5 de novembre

A mig matí, atrets per la novetat i aprofitant que avui és festa, molta gent dels voltants s'acosta, encuriósida, fins al Parador. Tothom vol veure els polítics d'una mica més a prop o, si més no, ser testimoni anònim de l'esdeveniment. També els principals líders dels partits i els familiars d'alguns parlamentaris, com ja havien fet durant la primera estada, venen a fer-los una estona de companyia. Tants dies fora de casa han donat una mica de pressa als treballs i, per això, amb el desig d'acabar l'avantprojecte avui mateix la Comissió es tanca per fer una jornada de debat intensiu.

A mitja tarda els peus comencen a arrossegar-se feixugament per sobre les catifes del rebedor. Els periodistes fan guàrdia des de fa hores i a mesura que es fa fosc l'espera es fa més i més pesada. A falta de música de fons, un lleu murmur de discussió que prové de la sala de reunions s'escolta en intervals no regulars. La majoria dels periodistes es deixen caure sobre les butaques, a vorrits; alguns amb la mirada fixada en els blavosos vitralls del sostre, altres, mig endormiscats, suporten es-

[Dolors Calvet ha dubtat de la legitimitat d'una escudella que contenia xoriçó]

toicament la visió de les parets monòtones, d'on penjen unes figures decapitades obra de la pintora castellana Maria Carrera.

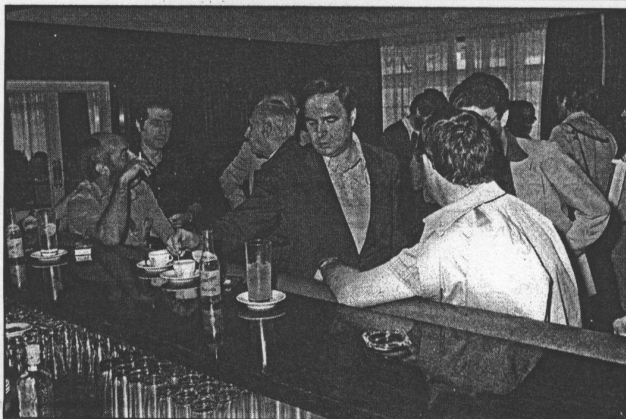
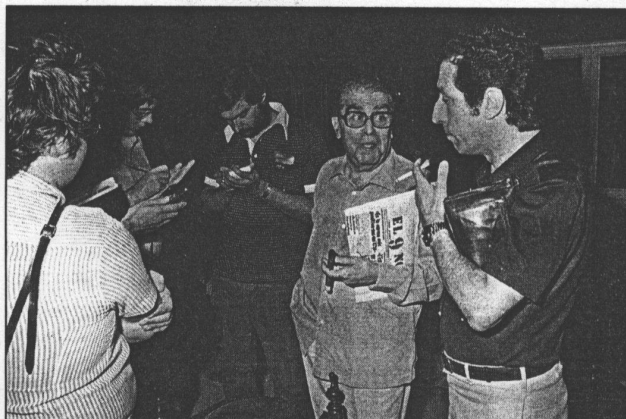
Entre tant desconsol, a les set tocades, apareix Josep Andreu i Abelló amb l'aire cansat i informa que la feina està gairebé llesta; ara només els queda redactar el preàmbul. Les sessions d'avui s'han allargat més del compte ja que hi ha hagut dos temes especialment calents: El debat sobre el finançament de la Generalitat i la delimitació de les circumscripcions electorals de cara a les primeres eleccions al Parlament de Catalunya. Pel que fa al tema de les finances, que ha centrat els debats del matí, al final ha prosperat la proposta socialista, amb les abstencions de CDC i ERC. Així, la Generalitat obtindrà la recaptació íntegra d'una sèrie d'impostos cedits i, en canvi, rebrà només un percentatge dels que pertanyen a l'Estat com, per exemple, l'impost sobre la renda. Tots els parlamentaris han coincidit, menys López Rodó i Arana, en que la recaptació i gestió dels tributs a Catalunya ha de correspondre a la Generalitat.

Al llarg de la tarda la Comissió ha treballat en la disposició transitòria que ha de regular les eleccions. D'aquesta forma, s'ha aprovat que la circumscripció electoral fos al província i que els diputats fossin elegits per sufragi universal directe i segons un sistema d'escrutini proporcional. A més, s'ha decidit que, en tot allò no previst per aquesta disposició, s'apliquen les normes electorals de les eleccions generals del 15 de juny de l'any passat. Aquesta proposta ha tirat endavant gràcies als vots dels representants del PSC, el PSUC i l'Entesa. Curiosament, per les votacions de la tarda López Rodó, que havia marxat després de dinar, ha delegat el seu vot a en Joaquim Arana.

Abans de tornar a entrar a la sala per redactar el preàmbul, Andreu i Abelló ha encarregat uns entrepans als responsables del Parador i ha convidat a tots els periodistes a esperar-se i compartir un breu sopar un cop acabi la reunió. Amb resignació tots els periodistes han tornat a ocupar els seus llocs en les butaques per tal d'afrontar una estona més d'espera.

Un parell d'hores després, gairebé a dos quarts de deu del vespre, un rebombori de veus desvetlla tots aquells que gairebé dormien. La doble porta de la sala de reunions s'obre amb un grinyol sec i rera les cortines blanques, com sortint del conclave, apareix la Comissió formant una filera precedida per en Jaume Sobrequés. Aleshores, adreçant-se a la congregació amb un posat somrient i cardenalici, el senador exclama: Fumata bianca! Tots els periodistes s'aixequen d'una revolada i es posen a aplaudir amb entusiasme. Ja tenim Estatut.

Després, tots junts i compartint els entrepans, fem els darrers comentaris sobre la feina feta. Amb l'avantprojecte de l'Estatut acabat ningú té la sensació de marxar de Sau amb les mans buides. Els parlamentaris els que menys, si més no, després de rebre de bon grat les llonganisses que, per gentilesa de l'Ajuntament de les Masies de Roda, els he regalat.

A dalt, Josep Andreu i Abelló -president de la Comissió dels Vint- amb Josep Verde i Aldea, en presència de tres periodistes d'EL 9 NOU. Al mig, l'alcalde de Vic, Antoni Sadurní, departeix amb periodistes i parlamentaris. A sota, periodistes fent guàrdia. Són Eusebi Coromina, Joan Solà i Jaume Collell, tots tres d'EL 9 NOU; Antoni Anguera, fotògraf d'Europa Press, i Josep Coll, càmera de Televisió Espanyola

capçalada per Josep Andreu i Abelló, fou rebuda pel president al despatx oficial del Palau de la Generalitat. En sortir, Tarra-dellas els va elogiar davant dels periodistes tot dient: "Haig de felicitar els parlamentaris que han intervingut en l'elaboració del text pel treball lúcid, positiu i ràpid que han fet". La Generalitat, a més, es va fer càrrec de totes les despeses generades pels treballs de redacció de l'avantprojecte, incloent-hi les dues estades al Parador de Sau. La suma va ascendir a 1.136.831 pessetes.

Tal i com havia promès, el president de la Comissió dels Vint va repartir diverses còpies de l'avantprojecte als mitjans de comunicació perquè fos publicat. En aquell moment, Josep Andreu i Abelló,

que ja havia estat diputat al Parlament de Catalunya als anys 30, va tenir un instant de confusió i va explicar als periodistes que, tan bon punt fos aprovat per l'Assemblea de Parlamentaris, l'Estatut seria presentat a les "Corts de la República".

Per la seva banda, el president Tarra-dellas, tot i anunciar aquell mateix dia que "ben aviat" convocaria l'Assemblea, no va signar el decret per fer-ho fins el matí del 29 de desembre. A les dotze de la nit d'aquell dia s'esgotava el termini per entregar el projecte d'Estatut a les Corts de Madrid, ja que coincidint amb l'entrada en vigor la Constitució, tothom estava convençut que el president Suárez les dissoldria immediatament i convocaria noves eleccions generals. Això hauria endarrerit

molts mesos, potser anys, l'aprovació definitiva de l'Estatut d'Autonomia. Sortosament, durant les setmanes precedents l'Assemblea de Parlamentaris ja havia fet una sèrie de reunions al marge per discutir, modificar i aprovar el projecte d'Estatut i, a pesar del retard, aquest va poder ser presentat a temps. Així, a finals d'abril de 1979 es va constituir la Comissió Constitucional que havia d'estudiar, i retallar, el projecte. El vist-i-plau de Madrid va trigar uns mesos però, finalment, el dijous 25 d'octubre de 1979, els catalans van poder dir-hi la seva en un referèndum. Amb el 88% dels vots a favor l'Estatut d'Autonomia de Catalunya de 1979 va tenir, definitivament, totes les portes obertes.

Avui dia, al Parador de Sau, 25 anys després del pas de la Comissió dels Vint, l'esdeveniment es recorda en forma d'una placa commemorativa penjada dins la cèlebre sala de reunions que porta el nom de sala Estatut. Al jardí exterior, una escultura feta per l'artista taradellenc Josep Ricart reproduïx, davant quatre barres de pedra, una figura femenina aixecant, ben enlaire, el cos d'un nen.

Aquest és, doncs, el relat de com es va gestar l'actual Estatut de Catalunya. Una vegada més, cal advertir al lector que aquesta reconstrucció de l'estada dels parlamentaris a Sau és el resultat d'un treball de recerca fet a través d'entrevistes i documentació. En aquest sentit, el diari d'en Quimet Ribas, com a tal, no ha existit mai i respon només a una determinada opció narrativa adoptada per l'autor. El periodista ha explicat aquesta història des del punt de vista d'en Quimet Ribas, utilitzant l'anomenada tècnica del narrador testimoni, amb el coneixement, plenament confirmat, que la presència de l'alcalde de les Masies de Roda al Parador de Sau durant l'estada de la Comissió dels Vint va ser constant. Cal puntualitzar, però, que posar en boca d'en Quimet els detalls sobre les deliberacions diàries dels parlamentaris, fetes a porta tancada, és una llicència que s'ha pres l'autor.

FONTS DOCUMENTALS

Per fer aquest reportatge es van entrevistar els següents membres de la Comissió dels Vint: Macià Alavedra (CDC), Dolors Calvet (PSUC), Carles Güell de Setmenat (UCC), Jaume Sobrequés (Entesa) i Josep Subirats (Entesa). A més, l'autor va comptar amb el testimoni de diferents persones que, a raó de l'ocupació que aleshores tenien, indicada entre parèntesis, van ser presents a Sau durant l'estada dels parlamentaris. Són les següents: Jaume Collell (periodista d'EL 9 NOU), Carmelo Martínez (treballador del Parador), Ramon Montanyà (delegat de CDC a Vic), Agustí Mercé i Varela (secretari de la Comissió dels Vint), Francesc Ribas (alcalde de les Masies de Roda) i Antoni Sadurní (alcalde de Vic). A més, l'autor va recollir molta informació de les següents publicacions: EL 9 NOU, l'Avui i La Vanguardia. D'altra banda, les principals obres consultades són: *L'Estatut d'Autonomia de Catalunya 1979*, de Jaume Sobrequés i Sebastià Riera (Edicions 62, 1982); *L'Estatut: entre el desig i la realitat*, de Felip Solé i Sabarís, Albert Viladot i Vicenç Relats (Edicions 62, 1989); i *Entre vivències*, de Josep Subirats (Viena Ed., 2003).

L'endemà, dia 6 de novembre de 1978, la Comissió dels Vint lliurà una còpia de l'avantprojecte de l'Estatut de Sau al president de la Generalitat, Josep Tarra-dellas. Una delegació de la Comissió, en-